

Nieuwegein

Programma's en Projecten

Nota gezondheidsbeleid 2008-2010 (2014)

‘Gezond leven, samenwerken aan eigen verantwoordelijkheid’

Raadsnummer

Datum 11 december 2008

Auteur Suzon van Noort, Arthur Kocken, Natasja Nauta

Versie definitief

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding	6
2 Speerpunten leefstijl	9
2.1 Relevante Gezondheidsthema's	9
2.2 Gezondheidssituatie Nieuwegein	10
2.3 Speerpunten	12
2.3.1 (Ernstig) overgewicht	12
2.3.2 Eenzaamheid en depressie	13
2.3.3 Overmatig alcoholgebruik	13
2.3.4 Geen speerpunten	14
3 De omgeving	15
3.1 Luchtkwaliteit	15
3.2 Geluidsbelasting	16
3.3 Hoogspanningslijn	16
3.4 Binnenmilieu	17
4 Samenwerken aan preventie	18
4.1 Uitgangspunten samenwerking	18
4.2 Samenwerken in Nieuwegein	18
4.2.1 Jeugdgezondheidszorg	19
4.2.2 Gezondheidszorg algemeen	20
5 Uitvoering en middelen	23
5.1 Uitvoering	23
5.2 Middelen	24
Belangrijkste bronnen	25
bijlage 1 Wet Publieke Gezondheid	26
bijlage 2 Landelijke gezondheidsthema 's	28
bijlage 3 Gezondheidsthema 's van inwoners en professionals	30
bijlage 4 Huidige situatie speerpunten	32
bijlage 5 Aanpak van leefstijl speerpunten	39
bijlage 6 Voorzieningen Nieuwegein	42

Samenvatting

Beleidskader

Een goede gezondheid is een van de belangrijkste dingen in het leven voor mensen. Daarnaast is gezondheid ook van maatschappelijk belang. Op basis van de Wet Publieke Gezondheid legt de gemeente Nieuwegein haar gezondheidsbeleid vast. De gemeente geeft hiermee aan welke gezondheidsproblemen zij wil voorkomen en welke uitgangspunten zij in haar aanpak hanteert om dit te realiseren. Het gezondheidsbeleid gaat over de periode 2008-2010 met een perspectief naar 2014. De gemeente heeft wettelijk de plicht om in 2010 haar gezondheidsbeleid opnieuw vast te stellen. Het realiseren van resultaten vraagt echter om lange termijn inspanningen. Daarom schetsen we het perspectief tot 2014. Deze nota is gemaakt op basis van inbreng van inwoners en professionals. Op basis van het beleidskader in deze nota maakt de gemeente een uitvoeringsplan. In het uitvoeringsplan worden de maatregelen beschreven, die nodig zijn om de speerpunten in het gezondheidsbeleid te realiseren.

Speerpunten

De gezondheid van mensen wordt bepaald door een 4-tal factoren. Het gaat om persoonlijke eigenschappen, leefstijl, omgeving en gezondheidszorg. De gemeente richt haar gezondheidsbeleid vooral op leefstijl. Hierop is in Nieuwegein nog veel gezondheidswinst te behalen. Overgewicht, depressie/eenzaamheid en overmatig alcoholgebruik zijn de speerpunten voor de komende jaren. Bij het voorkomen van deze gezondheidsproblemen is het belangrijk om een omgeving te hebben, die de mens uitnodigt tot gezond gedrag. De thema's fijn stof, geluidsbelasting, hoogspanningskabels en binnenmilieu vallen eveneens onder de factor omgeving. Deze zijn geen speerpunten in deze nota, omdat de thema's al opgepakt zijn binnen het beleidsterrein duurzame ontwikkeling. Tenslotte is de kwaliteit en toegankelijkheid van de gezondheidszorg een factor van betekenis. Hierbij dient de cliënt ondersteuning en zorg te ontvangen, die naadloos is afgestemd op zijn behoefte en vraag. Om dit te realiseren werken organisaties in Nieuwegein al op verschillende manieren met elkaar samen. Deze samenwerking zal de komende jaren verder ontwikkeld worden. Het gaat dan bijvoorbeeld om multidisciplinaire samenwerking in gezondheidscentra, de woonservicezones en servicepunten. In de jeugdgezondheidszorg staat de opzet van het Centrum voor Jeugd en Gezin centraal.

Uitgangspunt aanpak

Het uitgangspunt bij de aanpak van de speerpunten is, dat de aanpak op integrale wijze plaats vindt. Dit betekent dat een samenhangend pakket van maatregelen ingezet wordt voor de verschillende aandachtsgroepen. Hierbij zijn verschillende beleidsterreinen en actoren betrokken. Elke actor heeft zijn eigen verantwoordelijkheid

om een bijdrage te leveren aan gezondheid. Samen met inwoners en professionals wil de gemeente werken aan gezond leven.

1   Inleiding

Gezondheid is belangrijk

Een goede gezondheid is een van de belangrijkste dingen in het leven. De kwaliteit van leven die mensen ervaren, wordt mede bepaald door hun gezondheid. Een goede gezondheid van inwoners is ook van maatschappelijk belang. Het draagt bij aan een vitale samenleving.

Lokaal gezondheidsbeleid

Gemeenten hebben een wettelijke taak om de gezondheid van inwoners te beschermen en bevorderen. Op basis van de Wet Publieke Gezondheid behoren gemeenten elke 4 jaar het lokale gezondheidsbeleid vast te stellen. Het beleid geeft aan welke gezondheidsproblemen de gemeente de komende jaren haar aandacht wil richten en welke uitgangspunten zij bij de aanpak gebruikt. Het gezondheidsbeleid gaat over de periode 2008-2010 met een perspectief naar 2014. De gemeente heeft wettelijk de plicht om in 2010 haar gezondheidsbeleid opnieuw vast te stellen. Het realiseren van resultaten vraagt echter om lange termijn inspanningen. Daarom schetsen we het perspectief tot 2014. Op basis van het beleidskader maakt de gemeente elke 2 jaar een uitvoeringsplan. Hierbij betreft de gemeente organisaties uit het maatschappelijk veld. In het uitvoeringsplan staat welke maatregelen genomen worden om de speerpunten te realiseren.

Nota gezondheidsbeleid 2003-2006

De gemeente Nieuwegein heeft in 2003 haar eerste nota gezondheidsbeleid op basis van de Wet collectieve preventie volksgezondheid vastgesteld. Onderdeel van deze nota is een activiteitenplan dat is opgesteld om de gestelde doelen te realiseren. De activiteiten uit dit plan zijn uitgevoerd of in gang gezet.

Wet Publieke Gezondheid

De Wet publieke gezondheid is op 1 december 2008 in werking getreden. Deze vervangt de Wet collectieve preventie volksgezondheid, de Infectieziektenwet en de Quarantainewet. De Wet publieke gezondheid onderscheidt verschillende deeltherreinen zoals collectieve preventie, infectieziektebestrijding, jeugdgezondheidszorg en ouderengezondheidszorg. De nadruk in deze nota zal liggen op de collectieve preventie en jeugdgezondheidszorg, omdat hier nog veel gezondheidswinst op te behalen is. De ouderengezondheidszorg¹ gaat een wettelijke taak voor gemeenten worden.

¹ De Wet publieke gezondheid is op 1 december in werking getreden met uitzondering van de digitaliseringsplicht jeugdgezondheidszorg en ouderen gezondheidszorg die op een later tijdstip van kracht zullen worden.

Nieuwegein heeft zich hierop al voorbereid door de GGD periodiek onderzoek naar de gezondheidssituatie van ouderen uit te laten voeren. Daarnaast wordt in de woonservicezones de gezondheidszorg voor ouderen verder vorm gegeven. De lokale cijfers over infectieziekten geven geen aanleiding om in Nieuwegein extra aandacht aan dit thema te besteden. De wettelijk taken op het gebied van infectieziektebestrijding worden uitgevoerd door de GGD. De gemeente Nieuwegein is in samenwerking met de GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen) en huisartsen gestart met het treffen van voorbereidingen op een eventuele griep пандemie. Er wordt een draaiboek ontwikkeld om bij een griep пандemie een zorgmeldpunt in te richten voor de opvang en behandeling van inwoners met griep.

Samenhang Wpg en Wmo

De Wpg (Wet publieke gezondheid) en de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) hangen met elkaar samen. De Wpg wil de gezondheid van inwoners bevorderen en beschermen. Het doel van de Wmo is dat alle inwoners meedoen in de samenleving. Het 'meedoen' en 'gezond zijn' versterken elkaar. Vanuit de Wmo biedt de gemeente bijvoorbeeld ondersteuning op het gebied van het opgroeien en de opvoeding van kinderen. Dit draagt bij aan het voorkomen van gezondheidsproblemen. Vanuit de Wpg wordt middels preventie een bijdrage geleverd aan een goede gezondheid van mensen. Gezonde mensen zullen minder gebruik maken van maatschappelijke ondersteuning.

Preventie, cure en care

Preventie heeft tot doel om ziekte en gezondheidsproblemen te voorkomen. Bij cure gaat het om het genezen van de ziekte. De care wil de kwaliteit van leven van mensen met gezondheidsproblemen of ziekte handhaven of verbeteren. Preventieve activiteiten worden echter ook bij de cure en care ingezet, zoals advisering over een gezonde leefstijl.

Preventie zelf bestaat uit de onderdelen gezondheidsbescherming, ziektepreventie en gezondheidsbevordering. Gezondheidsbescherming beperkt de blootstelling aan gezondheidsbedreigende omgevingsaspecten, bijvoorbeeld fijnstof. Ziektepreventie richt zich op het voorkomen en vroeg signaleren van ziekten, zoals diabetes. Het bevorderen van een gezonde leefstijl staat centraal bij de gezondheidsbevordering. In deze nota ligt de nadruk op gezondheidsbevordering, omdat hier nog veel gezondheidswinst op te behalen is.

Ontwikkeling van beleid met inwoners en professionals

De gemeente heeft het beleidskader gemaakt op basis van inbreng van inwoners, leden van adviesraden, leden van wijknetwerken en professionals. Door veel aandacht te geven aan het interactieve proces van beleidsontwikkeling hebben we een basis willen leggen om met elkaar samen te werken aan gezondheid. Draagvlak en betrokkenheid zijn straks ook van belang bij het maken van het uitvoeringsplan. Voor het maken van het beleidskader zijn een drietal werkconferenties georganiseerd. Hierin hebben de deelnemers aangegeven welke gezondheidsthema's zij belangrijk vinden en op welke wijze deze aangepakt kunnen worden. Deze vragen zijn ook voorgelegd aan de wijknetwerken (zie bijlage 3). Tevens hebben beleidsadviseurs van de gemeente de verbinding tussen het gezondheidsbeleid en andere beleidsterreinen aangegeven (zie bijlage 4).

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 vindt u de speerpunten van het lokale gezondheidsbeleid. Deze liggen op het gebied van leefstijl. Hoofdstuk 3 geeft de relevante thema's uit de omgeving weer. Het belang van samenwerken aan preventie hebben we in hoofdstuk 4 beschreven. Hoofdstuk 5 beschrijven we op welke wijze de uitvoering van het beleid tot stand komt en welke middelen hiervoor nodig zijn.

In de bijlagen vindt u informatie over de Wet publieke gezondheid, landelijke gezondheidsthema's, gezondheidsthema's van inwoners en professionals, de huidige situatie speerpunten, aanpak van speerpunten en de voorzieningen in Nieuwegein.

2   Speerpunten leefstijl

De gemeente wil met haar gezondheidsbeleid sturen op het voorkomen en verminderen van gezondheidsproblemen. De Canadese minister Lalonde heeft in 1974 een 4-tal factoren onderscheiden die van invloed zijn op gezondheid. Deze factoren zijn persoonlijke eigenschappen, leefstijl, de omgeving en de gezondheidszorg. De speerpunten in deze nota gezondheidsbeleid zijn vooral gericht op leefstijl van mensen, omdat hier in Nieuwegein nog veel gezondheidswinst op te behalen is. Aan de hand van relevante gezondheidsthema's, het collegeprogramma en de voorkeuren van deelnemers aan de werkconferenties en leden van de wijknetwerken is een keuze gemaakt voor de volgende 3 speerpunten: overgewicht, eenzaamheid/depressie, overmatig alcoholgebruik.

2.1   Relevante Gezondheidsthema's

De gemeente Nieuwegein gebruikt de landelijke gezondheidsthema's uit de preventienota 'Kiezen voor gezond leven' (2006) als leidraad bij het vaststellen van de speerpunten in haar gezondheidsbeleid. In deze preventienota geeft de minister aan dat Nederland in vergelijking met andere landen achterop raakt met gezondheid. Het hebben van een ziekte is deels onvermijdelijk door genetische aanleg of toeval. De welvaartsziekten van nu zijn echter voor een groot deel te voorkomen door een gezonde leefstijl. De landelijke overheid heeft prioriteit gegeven aan een 5-tal thema's waarop nog veel gezondheidswinst te behalen is. Het gaat om roken, schadelijk alcoholgebruik, overgewicht, diabetes en depressie. Daarnaast wil zij de verschillen in gezondheid tussen mensen verkleinen. Mensen met een lage sociaal economische positie leven gemiddeld minder lang in goede gezondheid dan mensen met een betere positie. (zie bijlage 2)

Naast de bovengenoemde landelijke gezondheidsthema's zijn nog een aantal andere thema's specifiek voor Nieuwegein relevant. Eenzaamheid onder ouderen is een thema, omdat dit veel voorkomt in Nieuwegein. Het collegeprogramma van de gemeente Nieuwegein geeft voor het onderwerp leefstijl weer dat zij extra aandacht aan het sporten van schoolgaande kinderen wil besteden. In de interactieve bijeenkomsten hebben inwoners en professionals verschillende aanvullende thema's aan de orde gesteld, zoals de gezondheidssituatie van allochtonen (zie bijlage 3). Uit landelijke cijfers blijkt dat allochtonen gemiddeld genomen geringer gebruik van de preventieve zorg. Dit kan voortkomen uit het feit dat de gebruikte preventiemethoden niet toereikend zijn.

2.2   **Gezondheidssituatie Nieuwegein**

De GGD heeft in opdracht van de gemeente Nieuwegein de gezondheidssituatie van inwoners in kaart gebracht. Hieronder zijn de resultaten voor de relevante gezondheidsthema's weergegeven.

Jeugd

Gezondheidsthema's	Gezondheidssituatie
Roken	<ul style="list-style-type: none"> 14% van de leerlingen van het voortgezet onderwijs rookt. (regionaal 16%)
Overmatig alcoholgebruik	<ul style="list-style-type: none"> 40% van de leerlingen van het voortgezet onderwijs heeft de afgelopen 4 weken tenminste 1 keer alcohol gedronken en is 27% bingedrinker. ² (regionaal 43% resp. 28%)
(Ernstig) Overgewicht ³	<ul style="list-style-type: none"> (ernstig) overgewicht: 18% in groep 2; 25% in groep 6; 18% in klas 2 van het voortgezet onderwijs. (regionaal 13%, 17%, 15%)* in het voortgezet onderwijs eet 36% van de leerlingen dagelijks groente; 20% voldoet aan de fruitnorm en 19 % ontbijt minder dan 5 dagen per week (regionaal 36%, 21%, 15%) in het voortgezet onderwijs voldoet 81% van de leerlingen aan de beweegnorm ⁴(regionaal 86%) meer dan 2 uur per dag tv kijken: 10% van groep 2; 27% van groep 6; 35% van het voortgezet onderwijs (regionaal 30%) meer dan 2 uur per dag computeren: 42% voortgezet onderwijs (regionaal 35%)
Diabetes	-
Psycho-sociale problemen ⁵	<ul style="list-style-type: none"> 13% van de leerlingen van groep 2 heeft een indicatie voor psychosociale problemen; voor groep 6 is dit 8%; voor het voortgezet onderwijs is dat 11%. (regionaal 11%, 9%, 13%)**

² Binge drinken: minimaal 1 keer per maand 5 of meer glazen alcohol in korte tijd drinken.

³ Naast kinderen met overgewicht is ook een percentage kinderen dat ondergewicht heeft. Een van de oorzaken van ondergewicht kan zijn het hebben van een eetstoornis (Anorexia Nervosa, Boulimia Nervosa). Een negatieve lichaamsbeleving, zorgen over het gewicht, extreem lijngedrag en angst om dik te worden, zijn de belangrijkste risicofactoren voor het ontwikkelen van een eetstoornis. Cijfers Nieuwegein ondergewicht: 6% van groep 2, 5% van groep 6, 8% van het voortgezet onderwijs (regionaal 11%, 7% en 11%).

⁴ Nederlandse Norm Gezond Bewegen jeugd: minimaal één uur per dag matig intensief bewegen

⁵ In het GGD-onderzoek naar gezondheidssituatie jongeren is geen depressie gemeten maar psycho-sociale problemen

Volwassenen

Gezondheidsthema's	Gezondheidssituatie
Roken	<ul style="list-style-type: none"> 24% van de volwassenen rookt. De helft van de rokers wil graag stoppen met roken. (landelijk 28%, 15 jaar en ouder) (landelijke streefnorm is max. 20%)
Overmatig alcoholgebruik	<ul style="list-style-type: none"> 8% van de volwassenen overschrijdt de norm voor verantwoord alcoholgebruik ⁶ (regionaal 12%) (landelijke streefnorm is max. 7,5%)
(Ernstig) Overgewicht	<ul style="list-style-type: none"> 32% van de volwassenen heeft overgewicht en 15% ernstig overgewicht; de helft van de volwassenen die zich te zwaar vindt wil graag afvallen 38% van de volwassenen beweegt voldoende ⁷(landelijk 51%) 22% van de volwassenen sport regelmatig (landelijk 30%) 28% eet dagelijks minstens 2 stuks fruit 27% eet dagelijks groente en 72% ontbijt dagelijks; de meeste volwassenen die ongezond eten zijn zich hier niet van bewust of twijfelt hierover
Diabetes	<ul style="list-style-type: none"> 5,6% van de volwassenen heeft diabetes. (regionaal 2,2%, landelijk 1,2%)
Depressie	<ul style="list-style-type: none"> 17% van de volwassenen heeft last van depressieve klachten⁸

Ouderen

Gezondheidsthema's	Gezondheidssituatie
Roken	<ul style="list-style-type: none"> 17% van de ouderen rookt.(landelijke cijfer 14%).
Overmatig alcoholgebruik	<ul style="list-style-type: none"> 10% van de ouderen overschrijdt de norm van verantwoord alcoholgebruik en 5% van de ouderen is binge-drinker
(Ernstig) Overgewicht	<ul style="list-style-type: none"> 44% van de ouderen heeft overgewicht en 14% ernstig overgewicht
Diabetes	<ul style="list-style-type: none"> 13% van de ouderen heeft diabetes
Depressie	<ul style="list-style-type: none"> 18% van de ouderen heeft last van depressieve klachten. Oudere senioren (75+) hebben meer last van depressieve klachten (22%) dan jongere senioren (16%) 3 op de 4 depressieve ouderen voelt zich eenzaam
Eenzaamheid ⁹	<ul style="list-style-type: none"> Van de ouderen geeft 45% aan zich eenzaam te

⁶ Niet-verantwoord alcoholgebruik betekent dat mannen gemiddeld over een week meer dan 21 glazen alcohol drinken en vrouwen gemiddeld over een week meer dan 14 glazen alcohol

⁷ Norm Gezond Bewegen volwassenen en ouderen: tenminste 5 dagen per week een half uur matig intensief bewegen

⁸ Bij depressieve klachten is er sprake van tijdelijke aanwezigheid van depressieve symptomen, zoals somberheid, neerslachtigheid, vermoeidheid en geringe zelfwaardering.

	voelen. Hiervan is 38% matig eenzaam en 8% ernstig eenzaam. (landelijk 35%)
--	---

De gezondheidssituatie voor ouderen is ook onderzocht op wijkniveau. In de wijk Stadscentrum Merwestein is de gezondheidssituatie op veel punten ongunstiger dan in andere wijken.

2.3   **Speerpunten**

De gemeente Nieuwegein wil met het lokale gezondheidsbeleid een bijdrage leveren aan het voorkomen en verminderen gezondheidsproblemen. Om dit daadwerkelijk te realiseren wil zij de aandacht niet versnipperen over een te groot aantal gezondheidsthema's. Zij kiest dan ook voor een 3-tal speerpunten: overgewicht, eenzaamheid /depressie en overmatig alcoholgebruik. Deze worden hieronder toegelicht. Bij het realiseren van de speerpunten besteden we extra aandacht aan mensen met een lage sociaal economische situatie en allochtonen.

Voor elk speerpunt zijn doelstellingen geformuleerd. Deze doelstellingen geven richting aan de ambitie van de gemeente om de speerpunten aan te pakken. De trend is een toename van gezondheidsproblemen. De gemeente streeft ernaar om de komende jaren deze toename te voorkomen.

Het realiseren van de geformuleerde doelstellingen is afhankelijk van een veelheid aan factoren. Hier zijn ook factoren bij die buiten de beïnvloedingsmogelijkheden van de gemeente liggen. Het is dan ook irreal om in deze nota de gezondheidsdoelstellingen SMART te formuleren.¹⁰ We kiezen er voor om bij het opstellen van het uitvoeringsplan de uitkomsten van de maatregelen SMART te maken.¹¹

2.3.1   (Ernstig) overgewicht

Doelstelling:

- Het percentage jeugd ¹², volwassenen (47%) en ouderen (58%) met (ernstig)overgewicht neemt niet toe.

(Ernstig) overgewicht is een belangrijk gezondheidsthema in Nieuwegein. Inwoners en professionals hebben aan dit thema in de werkconferenties hoge prioriteit gegeven. Bij de jeugd komt (ernstig) overgewicht vaker voor in vergelijking met het regionaal

⁹ Eenzaamheid is gedefinieerd als het ervaren van een onplezierig of ontoelaatbaar gemis aan (kwaliteit van) bepaalde sociale relaties.

¹⁰ SMART doelstellingen zijn specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden geformuleerd

¹¹ Voorbeeld SMART-doelstelling in uitvoeringsplan mbt speerpunt overmatig alcoholgebruik: elke school in het voortgezet onderwijs in Nieuwegein biedt voorlichting over alcoholgebruik aan haar leerlingen aan

¹² percentage (ernstig) overgewicht bij jeugd is afhankelijk van leeftijd: 18% in groep 2; 25% in groep 6; 18% in klas 2 van het voortgezet onderwijs

gemiddelde. In Nieuwegein heeft ongeveer de helft van de volwassenen en ouderen (ernstig)overgewicht. Bij de aanpak liggen kansen in gezonde voeding en voldoende bewegen. In Nieuwegein is het beweeggedrag bij jongeren uit het voortgezet onderwijs en bij volwassenen ongunstiger in vergelijking met het regionale en landelijke cijfer. Door vermindering van overgewicht wordt onder andere diabetes 2 (landelijk gezondheidsthema) voorkomen. De nadruk op bestrijding van overgewicht moet echter niet leiden tot een toename van ondergewicht. Het gaat immers om gezond gewicht!

2.3.2   Eenzaamheid en depressie

Doelstellingen

- Het percentage jeugd ¹³ met psychosociale problemen neemt niet toe.
- Het percentage volwassenen (17%) en ouderen (18%) met depressieve klachten neemt niet toe
- Het percentage eenzame ouderen neemt niet toe (45%).

Mensen met depressieve klachten maken nog onvoldoende gebruik van de mogelijkheden voor depressiepreventie. Van de jeugd heeft ongeveer 10% psychosociale problemen. Ongeveer 18% van de volwassenen en ouderen heeft last van depressieve klachten. 3 op de 4 ouderen met depressieve klachten voelt zich eenzaam. Het percentage ouderen in Nieuwegein dat zich eenzaam voelt (45%) is beduidend hoger dan het landelijke cijfer (35%). Onder andere de leden van de wijknetwerken hebben hoge prioriteit aan het thema eenzaamheid bij ouderen gegeven.

2.3.3   Overmatig alcoholgebruik

Doelstellingen

- Het percentage jongeren (40%) dat de afgelopen maand alcohol heeft gebruikt stijgt niet
- Het percentage jongeren (27%) dat binge-drinkt stijgt niet

Uit de werkconferenties bleek dat de aanpak van overmatig alcoholgebruik bij jongeren hoog op de prioriteitenlijst van inwoners en professionals staat. Het alcoholgebruik onder jongeren in Nieuwegein is net als in de regio hoog. In Nieuwegein is 27% binge-drinker ¹⁴ en heeft 40% de afgelopen maand alcohol gedronken. Overmatig alcoholgebruik kan bij jongeren leiden tot onherstelbare gezondheidsschade, zoals hersenbeschadiging. Ook kunnen overlast, verkeersongelukken of ongeplande sex voortkomen uit alcoholgebruik. Het overmatig alcoholgebruik bij volwassenen in Nieuwegein (8%) behoeft op dit moment geen extra aandacht. Nieuwegein voldoet bijna aan de landelijke streefnorm van maximaal 7,5% overmatig alcoholgebruik.

¹³ percentage psychosociale problemen jeugd is afhankelijk van leeftijd: 13% groep 2, 8% groep 6; 11% voortgezet onderwijs

¹⁴ Binge drinken: minimaal 1 keer per maand 5 of meer glazen alcohol in korte tijd drinken

2.3.4   Geen speerpunten

De gemeente Nieuwegein heeft de landelijke gezondheidsthema's roken en diabetes niet als speerpunten gekozen. Deelnemers aan de werkconferenties en leden van de wijknetwerken hebben hier lage prioriteit aan gegeven. Voor het roken geldt, dat 24% van de volwassenen in Nieuwegein rookt. Dit is lager dan het landelijke cijfer (28%). Nieuwegein voldoet nog niet aan de landelijke streefnorm van 20%.

Het diabetescijfer geeft aan dat in Nieuwegein relatief veel volwassenen diabetes (5,6%) hebben in vergelijking met het landelijke cijfer (1,2%). Bij ouderen is dit 13%. In Nieuwegein besteedt de eerstelijnszorg al veel aandacht aan de diagnose en behandeling van diabetes. Gezondheidscentra hebben bijvoorbeeld diabetesverpleegkundigen en er is een zorgprogramma diabetes in ontwikkeling. Het tegengaan van overgewicht heeft de gemeente als speerpunt gekozen. Dit voorkomt het ontstaan van diabetes 2.

3   De omgeving

In het vorige hoofdstuk zijn de speerpunten op het gebied van levensstijl behandeld. Naast leefstijl is de omgeving ook een factor van invloed op gezondheid.

Met een gezonde leefstijl kunnen mensen welvaartsziekten voorkomen. Hierbij is het belangrijk dat de omgeving uitnodigt tot gezond gedrag, zodat de keuze voor een gezonde leefstijl gemakkelijker wordt. Een voorbeeld is het verminderen van overgewicht. Gezond eten en bewegen is hierbij het devies. Een aantrekkelijke woonomgeving kan bewoners verleiden om in het dagelijks leven vaker en meer te bewegen. De nabijheid van voorzieningen zorgt er bijvoorbeeld voor dat mensen minder vaak de auto gebruiken en lopend of met de fiets gaan. Voor de bewegingsactiviteit van kinderen is het belangrijk dat mogelijkheden om te spelen in de wijk aanwezig zijn, zoals speelplaatsen. Daarnaast kan het aanbieden van gezonde voeding op werk en scholen een bijdrage leveren aan een gezond eetpatroon van volwassenen en kinderen.

Naast de invloed die de omgeving heeft op een gezonde leefstijl zijn er ook factoren in de omgeving die een direct risico voor de gezondheid kunnen vormen. Het gaat in Nieuwegein dan om luchtkwaliteit, geluidsbelasting, hoogspanningskabels en binnenmilieu. Het college besteedt in haar collegeprogramma aandacht aan verschillende van deze thema's. En ook inwoners hebben deze in de interactieve bijeenkomsten aan de orde gesteld. Bovengenoemde thema's zijn al opgepakt binnen het beleidsterrein duurzame ontwikkeling. Zij maken dan ook geen onderdeel uit van de speerpunten in deze nota. Hieronder beschrijven we in vogelvlucht de genoemde thema's.

3.1   Luchtkwaliteit

Luchtverontreiniging heeft effect op de gezondheid. De gezondheidsrisico's hangen af van de mate van luchtverontreiniging en de risicogroep. Bij mensen kunnen bijvoorbeeld luchtwegklachten ontstaan. De luchtkwaliteit in Nieuwegein is de afgelopen decennia sterk verbeterd. De concentratie stikstofdioxide en fijn stof in Nieuwegein voldoet echter nog niet aan de luchtkwaliteitsnormen. Het wegverkeer is de grootste veroorzaker van luchtverontreiniging. Voor een belangrijk deel wordt de luchtkwaliteit in Nieuwegein bepaald door de rijkswegen (A2, A27 en A12). De gemeenteraad heeft het luchtkwaliteitplan vastgesteld (maart 2008). ¹⁵De gemeente

¹⁵Luchtkwaliteitplan Nieuwegein. Nieuwegein werkt aan schone lucht!(februari 2008)

wil binnen haar mogelijkheden een bijdrage leveren aan een betere luchtkwaliteit. Hierbij wil zij meer doen dan alleen voldoen aan de wettelijke normen. In het plan staan maatregelen waarmee specifieke knelpunten worden opgelost en de luchtkwaliteit in de gehele stad wordt verbeterd.

3.2   Geluidsbelasting

Blootstelling aan te veel en te hard geluid heeft gevolgen voor de gezondheid. Omgevingsgeluid veroorzaakt hinder en slaapverstoring bij mensen. Lichamelijke stressreacties die hierdoor ontstaan geven een verhoogde kans op hoge bloeddruk en hart- en vaatziekten. De belangrijkste bron van geluid in de woonomgeving is wegverkeer. De gemeente heeft de geluidssituatie in Nieuwegein in kaart gebracht. De belangrijkste bron van geluid in de woonomgeving is wegverkeer. We zijn de laatste jaren steeds meer auto gaan rijden. Dit heeft er toe geleid dat de geluidsbelasting is toegenomen in vergelijking met zo'n 20 jaar geleden. In 2008 ontwikkelt de gemeente Nieuwegein geluidbeleid en een actieplan om geluidhinder en slaapverstoring tegen te gaan. Als eerste stap heeft de gemeente daartoe de huidige situatie in kaart gebracht met een geluidbelastingkaart. Er zijn geluidbeperkende middelen ontwikkeld die de gemeente kan toepassen, zoals het aanleggen van stiller wegdek, het aanbrengen van geluidswallen en het opknappen van de bestaande geluidsafscherming.

3.3   Hoogspanningslijn

Hoogspanningslijnen veroorzaken magnetisch velden. Op dit moment is nog niet duidelijk of deze magnetische velden een toename in leukemie veroorzaakt bij kinderen in de buurt van een hoogspanningslijn. Jaarlijks krijgen gemiddeld 110 kinderen in Nederland leukemie door andere oorzaken. Elke twee jaar zou dat aantal mogelijk met 1 geval kunnen toenemen door het wonen in de buurt van een hoogspanningslijn. Voor zover nu bekend verergeren de hoogspanningslijnen de effecten van fijn stof niet. In Nieuwegein loopt een hoogspanningslijn boven de wijken Galecop, Blokhoeve en Huis de Geer en Laagraven. De landelijke overheid heeft uit voorzorg preventief beleid gemaakt voor hoogspanningslijnen. De minister van VROM adviseert om geen woningen, scholen of kinderdagverblijven te plaatsen in een vastgestelde zone rondom de hoogspanningslijn. Voor Nieuwegein is deze zone op dit moment op circa 80 meter vastgesteld, aan weerszijden van het hart van de hoogspanningslijn. Hoewel de gezondheidsrisico's minimaal zijn wil de gemeente de hoogspanningslijn verplaatsen of ondergronds aanleggen om de stralingsrisico's tot een minimum te beperken. De gemeenteraad stelt naar verwachting in 2009 vast wat er met de hoogspanningslijn gaat gebeuren.

3.4   Binnenmilieu

Onvoldoende kwaliteit van het binnenmilieu van gebouwen kan leiden tot een onaangenaam gevoel, concentratieverlies en een hogere kans op infecties. De oorzaken kunnen liggen in de eigenschappen van het gebouw, de beperkte mogelijkheden tot ventilatie maar ook in het ventilatiegedrag van mensen. Uit het project 'frisse wind' van het ministerie van VROM blijkt dat in 80% van de scholen de luchtkwaliteit onvoldoende is. In Nieuwegein is het kwaliteitsniveau niet bekend, maar er is geen reden om aan te nemen dat de luchtkwaliteit hier beter is. Aan de gemeenteraad wordt het voorstel gedaan om in het najaar van 2008 een traject te starten om het binnenmilieu van scholen en kinderdagverblijven te verbeteren. ¹⁶

In haar duurzaam bouwen beleid ¹⁷geeft de gemeente aan dat voor nieuwbouwwoningen een duurzaam gezond binnenmilieu gewaarborgd moet worden. Hierbij is het belangrijk dat er goede ventilatiemogelijkheden gekozen worden die zo weinig mogelijk energie verbruiken.

¹⁶ Plan van aanpak (concept). Verbeteren binnenmilieu op basisscholen en kinderdagverblijven (2008)

¹⁷ Bouwen voor de toekomst. Duurzaam bouwen beleid gemeente Nieuwegein (december 2007)

4 Samenwerken aan preventie

In de vorige hoofdstukken hebben we leefstijl en de omgeving besproken als factoren die van invloed zijn op de gezondheid van mensen. De kwaliteit en toegankelijkheid van gezondheidszorg en ondersteuning is ook een factor van betekenis. Een goede samenwerking tussen hulpverleners en organisaties is hierbij essentieel. In dit hoofdstuk beschrijven we wat de uitgangspunten van deze samenwerking zijn en hoe deze samenwerking in Nieuwegein vorm krijgt.

4.1 Uitgangspunten samenwerking

De cliënt staat centraal

In het lokale gezondheidsbeleid van de gemeente Nieuwegein heeft de cliënt een centrale plaats. De vraag en behoefte van de cliënt zijn leidend bij het bieden van de gewenste ondersteuning en zorg. De aanpak is preventiegericht en integraal. Professionals kijken niet los van elkaar naar slechts een deel van het probleem van de cliënt. Zij halen de 'vraag achter de vraag' naar boven, schakelen zonnodig andere hulpverleners in en maken de cliënt wegwijs. Inzicht in de sociale kaart en een goede samenwerking met andere professionals zijn hierbij noodzakelijke voorwaarden. Aan cliënten met chronische ziekten, zoals diabetes, wordt met ketenzorg hulp op maat geboden. Laagdrempelige voorzieningen op het gebied van welzijn en zorg zijn aanwezig in de buurt van de cliënt.

Preventie verbinden met zorg

Preventie krijgt een nadrukkelijker plaats binnen de eerstelijnszorg in Nieuwegein. De eerstelijns is bij uitstek geschikt om vroeg te signaleren of inwoners in aanmerking komen voor preventie. Deze professionals hebben een vertrouwensrelatie en regelmatig persoonlijk contact met hun cliënten. Hierdoor kunnen zij cliënten adviseren om te kiezen voor een gezonde leefstijl. Het is essentieel dat zorgverzekeraars preventieactiviteiten (gaan) financieren.

4.2 Samenwerken in Nieuwegein

In Nieuwegein werken organisaties met elkaar samen op verschillende terreinen. Deze samenwerking zal zich de komende jaren verder ontwikkelen. Hieronder staat voor de jeugdgezondheidszorg en de gezondheidszorg (algemeen) op welke wijze dit gebeurt.

4.2.1 Jeugdgezondheidszorg

Inleiding

De jeugdgezondheidszorg zet zich in voor een gezonde groei en ontwikkeling van jeugdigen van 0 tot 19 jaar, door het actief opsporen van gezondheidsrisico's en het uitvoeren van programma's en activiteiten die de gezondheid van de jeugd bevorderen en beschermen. De instellingen voor jeugdgezondheidszorg adviseren en ondersteunen ouders, verzorgers en andere opvoeders. Er wordt samengewerkt met instellingen in het onderwijs, de kinderopvang, welzijnszorg, jeugdhulpverlening, gezondheidszorg en jeugdonderzoek. Toezicht op de kinderopvang is ook een taak van de jeugdgezondheidszorg.

Uitvoering jeugdgezondheidszorg

Vitras voert in Nieuwegein de jeugdgezondheidszorg uit voor kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar (consultatiebureau). Vitras ondersteunt ouders bij de verzorging en opvoeding, gezondheid en ontwikkeling van hun kind. Ook voert Vitras voor die groep kinderen het rijksvaccinatieprogramma uit. De afdeling jeugdgezondheidszorg van de GGD begeleidt de gezondheidszorg van kinderen van 4 tot 19 jaar. Er wordt geprobeerd factoren die een goede gezondheid nadelig kunnen beïnvloeden, zo vroeg mogelijk op te sporen. De jeugdarts en sociaal verpleegkundige werken samen met bijvoorbeeld schoollogopedistes en pedagogen.

Samenwerking tussen partners binnen de Jeugdgezondheidszorg (verticale integratie van de jeugdgezondheidszorg) is tussen 2004—2007 binnen het project integrale jeugdgezondheidszorg in de regio Midden Nederland uitgevoerd. Het doel was om de samenwerking tussen instellingen en gemeenten en tussen instellingen zelf te versterken en de gemeente een heldere regierol te geven. De resultaten zijn bereikt, er is een sterk verbeterde samenwerking tussen de consultatiebureaus en de GGD.

Relatie met onderdelen van het jeugdbeleid (horizontale integratie)

De gemeente speelt een belangrijke rol bij het leggen van verbindingen tussen verschillende beleidsterreinen, zoals jeugdbeleid, jeugdzorg, gemeentelijke onderwijs achterstandenbeleid en de Brede School. Ketensamenwerking is hierbij ook een belangrijk onderwerp.

De gemeente Nieuwegein geeft op de volgende wijze gestalte aan integrale jeugdgezondheidszorg:

- Het Bestuurlijk en Management Overleg Jeugd en Onderwijs. Hierin werken 25 instellingen onder regie van de gemeente samen om de keten rondom jeugdigen en gezinnen sluitend te maken.
- De zorgadviesteams en consultatiepunten. Het is een periodiek afstemmingsoverleg met verschillende disciplines voor leerlingenzorg. Hierin participeren naast vertegenwoordigers van de school ook medewerkers van andere instellingen
- Het Centraal Punt Jeugdfragen Nieuwegein. Dit is een loket, waar professionals op het gebied van zorg en welzijn informatie en advies geven, doorverwijzen en een plan van aanpak opstellen. Hiertoe werken zij samen met verschillende organisaties.

Centrum voor Jeugd en Gezin

De landelijke overheid heeft bepaald dat in elke gemeente centra voor jeugd en gezin moeten komen. Bij het Centrum voor Jeugd en Gezin krijgen de ouder, de jongere en de professional op een plaats antwoord op vragen over opvoeden en opgroeien en ondersteuning bij het oplossen van problemen. Dit omvat informatie en advies, vraagverduidelijking en ondersteuning en toegang tot verdere jeugdhulpverlening.

Het centrum bestaat uit een laagdrempelige front-office op meerdere plaatsen in Nieuwegein. Deze richt zich op informatie en keuzeondersteunend advies, eenvoudige pedagogische ondersteuning, verwijzing en signalering. De back-office bestaat uit een netwerk van organisaties, zoals Algemeen Maatschappelijk Werk, Jeugd Maatschappelijk Werk, Weer Samen naar School, JGZ, Bureau Jeugdzorg en de GGZ. De gemeenteraad in Nieuwegein stelt in 2008 het plan voor de opzet van het Centrum voor Jeugd en Gezin vast. In 2009 start de invoering.

Elektronisch kinddossier en verwijfsindex risicjongeren

Er komt een elektronisch kinddossier voor organisaties in de jeugdgezondheidszorg. Dit dossier moet de informatieoverdracht tussen hulpverleners verbeteren. Met het elektronisch kinddossier kunnen de jeugdgezondheidszorg medewerkers snel en eenvoudig nagaan hoe de (medische) situatie en ontwikkeling van een kind is. Vanaf 2009 wordt het dossier voor alle gemeenten een verplichting. In de regio Midden Nederland is een stuurgroep voor de invoering ingesteld. Bij de aanbesteding van de software werken gemeenten op provinciaal niveau samen.

In 2009 komt de verwijfsindex risicjongeren beschikbaar voor gemeenten. Hierin kunnen professionals meldingen van problemen bij jongeren (risicosignalen) registreren. Met deze informatie wordt inzichtelijk welke afstemming tussen organisaties nodig is en wie wat gaat doen. De verwijfsindex bevordert dat instellingen samen werken in plaats van langs elkaar heen werken. De invoering van de verwijfsindex risicjongeren gebeurt onder gemeentelijke regie. De coördinatie van de zorgsignalen die uit de verwijfsindex komen, zal bij het Centrum voor Jeugd en Gezin worden neergelegd.

4.2.2 Gezondheidszorg algemeen

Voorzieningen

Inwoners van Nieuwegein kunnen gebruik maken van een divers aanbod aan verschillende gezondheidsvoorzieningen (zie bijlage 6). Het gaat dan om eerste lijnsvoorzieningen zoals huisartsen, apothekers, fysiotherapie, logopedie, psychologen en maatschappelijk werk. Er zijn gezondheidscentra waar verschillende disciplines samenwerken onder een dak, zoals Fokkesteege, Mondriaanlaan, Roerdomp. Naast de eerstelijnszorg zijn er diverse andere voorzieningen zoals het St. AntoniusZiekenhuis, een verpleeghuis, woonzorgcentra, het hospice en een sociaal psychiatrisch behandelcentrum.

Gezondheidscentra

De gemeente ondersteunt de ontwikkeling van (nieuwe) gezondheidscentra omdat dit bijdraagt aan het leveren van clientgerichte zorg. Voorbeelden van samenwerking in gezondheidscentra zijn de diabeteszorg, verslavingszorg en depressiepreventie. Gezondheidscentra hebben diabetesverpleegkundigen en ontwikkelen zorgprogramma's voor diabetici. In gezondheidscentrum Fokkesteeg houdt een consulent van Centrum Maliebaan spreekuur voor cliënten die bijvoorbeeld problemen met het gebruik van alcohol hebben. De sociaalpsychiatrisch verpleegkundigen van Indigo leveren een bijdrage aan een depressiepreventie in de gezondheidscentra.

Het tekort aan betaalbare huisvesting in Nieuwegein is een belemmering voor de verdere ontwikkeling van gezondheidscentra. De gemeente heeft een regierol bij de inrichting van de openbare ruimte. Zij wil hierbij meer aandacht geven aan gezondheidscentra. Inzicht is nodig in welke ruimte de gezondheidscentra (in de toekomst) claimen. De gemeente gaat per gebiedsdeel inventariseren welke ruimteclaims er zijn. Deze claims worden meegenomen bij het maken van bestemmingsplannen. De gezondheidscentra krijgen ook een plaats in de structuurvisie, die de gemeente aan het maken is.

Woonservicezones

Het college heeft de ambitie dat in 2010 elke inwoner in een woonservicezone woont. In een woonservicezone is het aangenaam wonen en leven voor iedereen. Zonodig is ondersteuning op het gebied van wonen en welzijn dichtbij de inwoner te regelen. Een zone bestaat uit 1 tot 3 wijken. Hierin zijn de woon-, zorg- en welzijnsvoorzieningen op elkaar afgestemd.

De afgelopen jaren zijn in Nieuwegein de woonservicezones JWZ (Jutphaas Wijkersloot Zuilenstein) en Doorslag Merwestein tot ontwikkeling gekomen. Verschillende organisaties werken hierin met elkaar samen, zoals gezondheidscentrum de Roerdomp, de Stichting Welzijn Nieuwegein, Vitras, Altrecht, Zorgspectrum, Mitros, Jutphaas Wonen en de gemeente. In 2008 wordt het stedelijk netwerk woonservicezones opgericht. Vanuit dit netwerk worden de woonservicezones verder ontwikkeld. Naast bovengenoemde partijen worden ondernemingen en het onderwijs ook uitgenodigd om aansluiting te zoeken bij het netwerk.

Servicepunten

Vanuit het project woonservicezone Jutphaas, Wijkersluit en Zuilenstein is het servicepunt JWZ opgericht. Hier kunnen inwoners in de buurt informatie en advies krijgen over activiteiten, diensten en voorzieningen. Inwoners uit Doorslag en Merwestein kunnen bij WEB (Welzijn Eigen Bestaan) terecht voor vragen over wonen, zorg en welzijn. Zonodig zoekt een hulpverlener, de spinner, samen met de inwoner naar een oplossing.

In aansluiting op de ontwikkeling van woonservicezones worden de komende tijd meerdere servicepunten ontwikkeld. In deze servicepunten zijn het wmo-loket, wijkplatforms, welzijns- en zorgorganisaties en woningcorporaties vertegenwoordigd. Ook wordt afstemming gezocht met het Centrum voor Jeugd en Gezin. De

servicepunten zijn een laagdrempelige manier om informatie te bieden en cliënten te ondersteunen. Door de signaleringsfunctie zijn vroegtijdig problemen op te sporen.

Digitale sociale kaart

Professionals hebben inzicht in de sociale kaart van Nieuwegein nodig om de cliënt optimaal te kunnen helpen. De sociale kaart geeft een overzicht van het productaanbod van organisaties op het gebied van onder andere wonen, (jeugd)zorg, welzijn en sport. In 2008 laat de gemeente een sociale kaart ontwikkelen. Hier kunnen zowel professionals als inwoners gebruik van maken.

5   Uitvoering en middelen

5.1   Uitvoering

Het beleidskader in deze nota geeft op hoofdlijnen richting aan het lokaal gezondheidsbeleid voor de komende jaren. Op basis van dit beleidskader ontwikkelt de gemeente elke 2 jaar een uitvoeringsplan¹⁸. In dit uitvoeringsplan staat met welke maatregelen de speerpunten uit deze nota aangepakt worden. Hierbij betreft de gemeente de GGD-MN en organisaties uit het maatschappelijk veld. De gemeente zal hierbij een regisserende en voorwaardenscheppende rol hebben. Evaluatie van het plan vindt elke 2 jaar plaats.

Uitgangspunten aanpak

De aanpak van de speerpunten vindt op integrale wijze plaats (zie bijlage 5 voor voorbeeld). Dit betekent dat voor de verschillende aandachtsgroepen¹⁹ een samenhangend pakket van maatregelen ingezet wordt. De inzet vindt plaats vanuit verschillende beleidsterreinen (zie bijlage 4 voor huidige situatie). De aanpak van gezondheidsproblemen vraagt om betrokkenheid van verschillende actoren²⁰. Elke actor heeft zijn eigen verantwoordelijkheid om hieraan een bijdrage te leveren. Samen met inwoners en professionals wil de gemeente werken aan gezond leven.

Rol GGD

De GGD-MN voert voor een groot deel de wettelijk verplichte taken voor de gemeente Nieuwegein uit ten aanzien van collectieve preventie volksgezondheid. Het gaat dan bijvoorbeeld om het in kaart brengen van de gezondheidssituatie, algemene infectieziektebestrijding en vaccinatie van kinderen. Naast dit basispakket biedt de GGD een keuzepakket aan, waaruit de gemeente onderdelen kan kiezen. De gemeente zal dit keuzepakket afstemmen op de gekozen leefstijlspeerpunten.

Rol woonservicezones

In Nieuwegein zijn de woonservicezones in ontwikkeling. Samenwerking tussen de verschillende deelnemende organisaties leidt tot een versterking van de preventieve

¹⁸ Planning: in de 1^e helft van 2009 is het uitvoeringsplan gereed

¹⁹ Bij de aanpak van gezondheidsproblemen is het belangrijk om de aandachtsgroepen jeugd, volwassenen en ouderen van elkaar te onderscheiden. Elke levensfase heeft specifieke karakteristieken en gezondheidsproblemen, die eigen maatregelen vereisen.

²⁰ Actoren betrokken bij gezondheid zijn bijvoorbeeld de persoon zelf, familie, vrienden, scholen, welzijnssector, gezondheidszorg, sportsector, bedrijfsleven, overheid

aanpak op gebiedsniveau. De veronderstelling is dat de woonservicezones een belangrijke rol gaan spelen bij de aanpak van de leefstijlspeerpunten in de wijken.

5.2   Middelen

In het volgende overzicht is opgenomen welke middelen ingezet worden voor het lokale gezondheidsbeleid.

De onderstaande bedragen zijn richtbedragen voor 2009.

GGD-MN	754.742
Vitras (jeugdgezondheidszorg) ²¹	711.000
Indigo (eerste-lijn GGZ)	34.584
Vrijwilligersorganisaties in de zorg	317.979
Totaal	1.818.305

Als bij het opstellen van het uitvoeringsplan blijkt dat voor noodzakelijke of wenselijk geachte activiteiten geen bestaand budget beschikbaar is, wordt een voorstel voor aanvullend budget aan de gemeenteraad voorgelegd.

²¹ Bij de opzet van het Centrum voor Jeugd en Gezin kan dit budget veranderen

Belangrijkste bronnen

Literatuur

Landelijke overheid

- Een dynamische eerstelijnszorg. VWS
- Gezond zijn, gezond blijven. Een visie op gezondheid en preventie. VWS (september 2007)
- Handreiking gemeenten 'Versterking bestuurlijke regie in de openbare gezondheidszorg'.SGBO.
- Preventienota 'Kiezen voor gezond leven'. VWS (2006)
- Speerpunten en actieprogramma 'Kiezen voor gezond leven'. VWS
- Tweede Kamer der Staten Generaal, vergaderjaar 2007-2008, 31 316, Bepalingen over de zorg voor de publieke gezondheid (Wet publieke gezondheid)

Gemeente Nieuwegein

- Armoedebestrijding in Nieuwegein (februari 2008)
- Beleidskader Nieuwegein (concept ten behoeve van inspraak, 2008)
- Beleidskader sociaal cultureel werk 2003-2006 (september 2002)
- Bouwen voor de toekomst. Duurzaam bouwen beleid gemeente Nieuwegein (december 2007)
- Integratienota (concept, 2008)
- Luchtkwaliteitplan Nieuwegein. Nieuwegein werkt aan schone lucht!(februari 2008)
- Plan van aanpak (concept). Verbeteren binnenmilieu op'basisscholen en kinderdagverblijven (2008)
- Visienota Wet Maatschappelijke Ondersteuning (maart 2006)
- Woonvisie 2005 (december 2005)

Onderzoeksrapporten

- Een gezonde kijk op volwassenen, resultaten van de gezondheidsenquête gemeente Nieuwegein, GGD MN (februari 2005)
- Rapporten senioren in beeld 2006, GGD MN
- Schoolkracht 2008, GGD MN
- Beleidskaarten GGD

Websites

- www.nieuwegein.nl
- www.rivm.nl
- www.ggdmn.nl
- www.brancherapporten.minvws.nl

bijlage 1

Wet Publieke Gezondheid

Per 1 december 2008 is de Wet collectieve preventie volksgezondheid inwerking getreden. De Wet publieke gezondheid vervangt de Wet collectieve preventie volksgezondheid, de Infectieziektenwet en de Quarantainewet. De wenselijkheid om beter voorbereid te zijn op infectieziektecrisis heeft geleid tot de integratie van de 3 wetten. Behalve de herziening van de infectieziekte regelgeving zijn in de wet de onderwerpen uit de publieke gezondheidszorg (zoals collectieve preventie en jeugdgezondheidszorg) inhoudelijk ongewijzigd uit de Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid overgenomen. Naast de herziening van de infectieziekte regelgeving zijn de digitaliseringsplicht voor de jeugdgezondheidszorg en taken op het gebied van ouderengezondheidszorg nieuwe elementen. Deze 2 onderdelen treden op een later tijdstip in werking. Hieronder worden verschillende aspecten uit de Wet publieke gezondheid toegelicht.

Collectieve preventie

Het college van B&W heeft tot taak de totstandkoming en continuïteit van collectieve preventie te bevorderen. Daarnaast bevorderen burgemeester en wethouders de samenhang binnen de collectieve preventie en de afstemming tussen collectieve preventie en curatieve zorg. De taken op dit terrein zijn in ieder geval:

- Verwerven van inzicht in de lokale gezondheidssituatie van de bevolking;
- Bewaken van gezondheidsaspecten in bestuurlijke beslissingen;
- Bijdragen aan preventieprogramma's;
- Bevorderen van medisch-milieukundige zorg;
- Bevorderen van technische hygiënezorg;
- Bevorderen van psychosociale hulp bij rampen

Jeugdgezondheidszorg

Het college van B&W draagt zorg voor de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg.

Taken op dit terrein zijn in ieder geval:

- Verwerven van inzicht in de ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van jeugdigen en van gezondheidsbevorderende en -bedreigende factoren;
- Ramen van de behoefte aan zorg;
- Vroegtijdige opsporing en preventie van een aantal specifieke stoornissen en het aanbieden van vaccinaties voortkomend uit het rijksvaccinatieprogramma;
- Geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding;
- Formuleren van maatregelen ter beïnvloeding van gezondheidsbedreigingen.

Nieuw in de Wet publieke gezondheid is dat deze ook de digitaliseringplicht voor de jeugdgezondheidszorg regelt. De minister voor Jeugd en Gezin heeft aan de Eerste

Kamer toegezegd dat dit deel pas in werking treedt nadat vragen van de Eerste Kamer hierover naar tevredenheid zijn beantwoord. De Eerste Kamer heeft bedongen dat op bepaalde onderdelen van de wet nog nader overleg met de minister volgt, zoals bijvoorbeeld de reikwijdte van artikel 5: digitalisering JGZ-dossiers. Daarmee is gewaarborgd dat de Eerste Kamer bij de besluitvorming over de eventuele uitwisseling van digitale dossiergegevens van de JGZ betrokken blijft.

Ouderengezondheidszorg

Nieuw in de Wet publieke gezondheid is een artikel over ouderengezondheidszorg. Voor de gemeenten en de GGD is dit een nieuwe wettelijke taak, die pas later inwerking treedt. Dit artikel is opgenomen naar aanleiding van het amendement Kant over ouderengezondheidszorg, waarin de gemeenten de opdracht krijgen zorg te dragen voor de uitvoering van preventieve zorg voor ouderen. Voor de uitvoering hiervan moet het college van B&W in ieder geval zorgdragen voor:

- Het op systematische wijze volgen en signaleren van ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van ouderen en van gezondheidsbevorderende en -bedreigende factoren;
- Het ramen van de behoeften aan zorg;
- De vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen als comorbiditeit;
- Het geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding;
- Het formuleren van maatregelen ter beïnvloeding van gezondheidsbedreigingen.

Het consultatiebureau voor ouderen is genoemd als mogelijke invulling van dit ouderengezondheidsbeleid. Ook bundeling en afstemming van reeds bestaande activiteiten werden genoemd als wezenlijke activiteiten om het wetsartikel uit te voeren. De concrete invulling van de ouderengezondheidszorg wordt echter aan de gemeenten overgelaten.

Infectieziektebestrijding

Voor een effectieve bestrijding van infectieziekten regelt de Wet publieke gezondheid onder andere dat er voldoende voorzieningen komen om infectieziekten snel op te kunnen sporen en te bestrijden. Dit gaat dan met name om het internationale verkeer op grote havens en vliegvelden. Daarnaast zijn de bevoegdheden van de burgemeester uitgebreid. Op lokaal niveau krijgt de burgemeester formeel een leidende rol in de bestrijding van infectieziekten. De minister van VWS krijgt daarnaast meer bevoegdheden jegens verantwoordelijke burgemeesters. In bepaalde zeer urgente situaties gebeurt de landelijke aansturing door de minister van VWS.

bijlage 2

Landelijke gezondheidsthema's

In de preventienota 'Kiezen voor gezond leven' (2006) geeft de minister prioriteit aan de volgende 5 gezondheidsthema's:

Roken

Roken is de belangrijkste oorzaak van vroegtijdige sterfte. Jaarlijks overlijden ruim 20.000 Nederlanders aan ziektes die met roken te maken hebben. Roken schaadt niet alleen de gezondheid van de roker zelf, maar ook die van anderen in zijn omgeving. Stoppen met roken geeft direct resultaat en zorgt ervoor dat mensen langer gezond leven.

Schadelijk alcoholgebruik

Het alcoholgebruik onder jongeren neemt de afgelopen jaren sterk toe. Teveel alcohol drinken heeft schadelijke gevolgen voor de gezondheid. Bij jongeren kan dit bijvoorbeeld leiden tot beschadiging van de hersenen. Daarnaast hangt overmatig alcoholgebruik samen met huiselijk geweld, agressie, criminaliteit en verkeersveiligheid.

Overgewicht

In Nederland stijgt het aantal mensen dat te zwaar is snel. Mensen met overgewicht hebben meer kans op fysieke problemen (zoals diabetes) en psychische klachten. Vooral voor kinderen met overgewicht zijn de gezondheidsgevolgen groot. Mensen met obesitas leven minder lang en in slechtere gezondheid.

Diabetes

Diabetes is een ernstige chronische ziekte, waarbij veel mensen complicaties krijgen. Het aantal mensen met diabetes (type 2) is gestegen. Er zijn nu 600.000 personen met diabetes en elk jaar komen er 70.000 bij. De voorspelling is dat in 2025 het aantal personen met diabetes met 33% is toegenomen. Bovendien hebben naar schatting 250.000 mensen diabetes zonder dat ze het weten. De groei komt vooral voort uit de vergrijzing van de bevolking en de toename in overgewicht.

Depressie

Een van de meest voorkomende psychische problemen is depressie. Per jaar lijden 737.000 volwassenen aan een depressie, waarvan 359.000 nieuwe gevallen. Een depressie duurt gemiddeld 6 maanden. Mensen met een depressieve stoornis zijn ernstig beperkt in hun sociaal en maatschappelijk functioneren. Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal mensen met een depressie toeneemt. Jaarlijks gebruikt echter maar 1% van het aantal mensen dat voor het eerst een depressie krijgt

preventieve hulp.

De preventienota geeft ook aan dat het belangrijk is om verschillen in gezondheid tussen mensen te verkleinen. Mensen met een lage sociaal economische positie leven gemiddeld minder lang in goede gezondheid dan mensen met een betere positie. Dit hangt samen met een ongezondere leefstijl en het wonen en werken in ongunstiger omstandigheden dan mensen met een betere sociaal economische positie.

bijlage 3

Gezondheidsthema's van inwoners en professionals

Dit beleidskader is tot stand gekomen op basis van inbreng van inwoners, leden van wijknetwerken en adviesraden en professionals. In samenwerking met de GGD heeft de gemeente bijeenkomsten georganiseerd en vergaderingen bezocht om over het thema gezondheid in gesprek te gaan. Hieronder volgt een overzicht van de gezondheidsthema's waar inwoners en professionals prioriteit aan geven. Voor een aantal van deze thema's zijn ook suggesties voor de aanpak gedaan. Deze zijn hier niet weergegeven, omdat deze bij het maken van het uitvoeringsplan meegenomen zullen worden.

Werkconferenties

Deelnemers

adviesraden (Cliëntenraad en Wmo-Raad), bewonerscommissies, fysiotherapie, GGD, hospice, huisarts, integratieve therapie, jeugdgezondheidszorg, kinderopvang, logopedie, maatschappelijk werk, raadsleden, sportmassage, stichting voor verliesverwerking met kinderen en jongeren, thuiszorg, verloskunde, verpleeg- en verzorgingshuizen, verslavingszorg, welzijnsorganisatie

Gezondheidsthema's

Prioritering gezondheidsthema's in volgorde van belangrijkheid: depressie /eenzaamheid, overgewicht en alcoholgebruik, diabetes, roken.

Aanvullende thema's

Integrale- en ketenaanpak, aanwezigheid voorzieningen in de wijk, speciale aandacht voor jeugd, drugs, opvoedingsondersteuning, spraak- en taalondersteuning, rouwverwerking, gezondheid allochtonen, dementie, belasting mantelzorgers en fijn stof.

Wijknetwerken

Gezondheidsthema 's

- Batau Noord: luchtvervuiling, geluidsoverlast, allergie door bomen, eenzaamheid, overgewicht en diabetes, alcoholgebruik en roken, gezondheid Roma
- Doorslag: fijn stof, eenzaamheid en overgewicht
- Fokkesteeg: luchtkwaliteit, alcohol/drugs, eenzaamheid/psychische gezondheid
- Galecop: luchtverontreiniging, hoogspanningskabels
- Hoogzandveld/Lekboulevard: fijn stof, eenzaamheid, alcoholgebruik
- Stadscentrum / Merwestein: bewegen, eenzaamheid
- Vreeswijk: luchtkwaliteit, geluidsoverlast, eenzaamheid, overgewicht
- Zuilenstein/ Huis de Geer / Blokhoeve: fijn stof, bewegen, eenzaamheid

Jeugd

Gezondheidsthema 's

- Scholen ²²voortgezet onderwijs: alcohol en drugs, overgewicht, seksueel gedrag, psychische gezondheid (daarnaast opvoedingsondersteuning)
- Jongerenraad: psychische gezondheid, alcohol/drugs/blowen (daarnaast overgewicht, SOA, misbruik)

²² De GGD heeft bij de bespreking met scholen van het voortgezet onderwijs van het onderzoek naar de gezondheidssituatie van leerlingen 'Schoolkracht' geïnventariseerd aan welke gezondheidsthema 's de scholen prioriteit geven. Deze inventarisatie is hier weergegeven.

bijlage 4

Huidige situatie speerpunten

In het beleidskader zijn overgewicht, eenzaamheid / depressie en overmatig alcoholgebruik als speerpunten benoemd. Hieronder geven we aan welke maatregelen in Nieuwegein genomen zijn om een bijdrage te leveren aan het realiseren van bovengenoemde speerpunten. Het gaat dan om een globale inventarisatie van het aanbod van activiteiten voor jeugd, volwassenen en ouderen, maar ook om de genomen maatregelen op de verschillende beleidsterreinen. Deze lijst is niet uitputtend.

5.3 Overgewicht

Aanbod jeugd

	<i>Activiteiten</i>	<i>Toelichting</i>	<i>coördinatie/ uitvoering</i>
1	Buurtsportactiviteiten	Sportactiviteiten voor jeugd in de wijk om wijk leefbaarder en veiliger te maken (bijv. in Jutphaas / Wijkersloot en Nieuwegein Noord)	bos-project
2	Sportactiviteiten	Sportintro, sportclinics, schoolsport, vakantiesportinstuiven	gemeente (sport) ism scholen, sportverenigingen en bos-project
3	Club Extra	Kinderen met motorische bewegingsachterstand in kleine groepjes laten sporten. Dit om het niveau te halen om de aansluiting te vinden bij de sportvereniging	gemeente (sport) ism fysio,diëtiste etc.
4	Vet Cool Club	Kinderen met obesitas sporten onder begeleiding. Het uitgangspunt is dat kinderen plezier in bewegen krijgen en het belang hiervan zien.	gemeente (sport) ism fysio,diëtiste etc
5	Dieetadvies	Diëtist begeleid kinderen vanaf 6 jaar bij verandering eetpatroon en beweging	Vitras
6	Sportief afvallen	Een cursus voor kinderen om op een gezonde manier af te vallen. Ouders worden hier ook bij betrokken	Vitras
7	Preventie overgewicht	Preventie overgewicht kinderen basisschool,	GGD

	basisscholen	richt zich op leerlingen, leerkrachten en ouders. Kernthema 's zijn ontbijten, tussendoortjes en bewegen.	
--	--------------	---	--

Aanbod volwassenen en ouderen

	<i>Activiteiten</i>	<i>Toelichting</i>	<i>coördinatie/ uitvoering</i>
1	Cursus gezond gewicht	Advies om verantwoord af te vallen en het streefgewicht te behouden	Vitras
2	Cursus sportief afvallen	Voedings- en bewegingsadvies en zelf bewegen	Vitras
3	Test en internet cursus gezond afvallen	Test op internet voor overgewicht, internetcursus om af te vallen	Gezondheids centrum

Aanbod ouderen

	<i>Activiteiten</i>	<i>Toelichting</i>	<i>coördinatie/ uitvoering</i>
1	Meer bewegen voor ouderen	Door bewegen houden ouderen zich lichamelijk en geestelijk in een goede conditie	SWN
2	Sportactiviteiten	Senioren sportgroepen, senioren sport doe dag, algemeen sportprogramma	gemeente (sport)
3	Cursus voeding en beweging	Voedings en bewegingsadvies voor 55 plussers en zelf bewegen	Vitras
4	Maaltijdbezorging	Het bezorgen van maaltijden aan huis	Vitras
5	Fysiofitness voor ouderen	Door bewegen houden ouderen zich lichamelijk en geestelijk in goede conditie	Zorgspectrum
6	Cursus valpreventie	Een cursus waar training ter voorkoming van vallen centraal staat	Zorgspectrum

Aanbod algemeen

	<i>Activiteit</i>	<i>Toelichting</i>	<i>coördinatie/ uitvoering</i>
1	www.hezelfhulp.nl	Helpdesk eetstoornissen: leren omgaan met eetstoornissen	Indigo Altrecht

Verschillende beleidsterreinen

Sport en bewegen

Het vastgestelde beleidskader (naar verwachting oktober 2008) 'Nieuwegein Beweegt' stelt het belang van sport en bewegen voor de gezondheid van de inwoners van Nieuwegein hoog op de agenda. De gezondheidswinst, die is te behalen met sport en bewegen is aanleiding geweest het traditionele sportbeleid te verbreden naar een integraal sport- en beweegbeleid. Om (latere) gezondheidsproblemen te voorkomen is

het immers van belang dat inwoners goede sport- en beweegmogelijkheden aangeboden krijgen. Het aanbieden van gerichte bewegingsprogramma's draagt bij aan gezond gewicht, het tegengaan van overgewicht en het voorkomen van depressie en eenzaamheid. Voor kinderen is het van belang om dit aanbod binnen het reguliere onderwijsprogramma, maar ook voor- en naschools en in de wijken aan te bieden. Speerpunten uit het beleidskader 'Nieuwegein Beweegt zijn onder andere: opstellen van een raamwerk om sport als middel in te zetten voor andere beleidsterreinen, in overleg gaan met basisscholen over goed sportonderwijs, opstellen van een overzicht over de sport- en beweegmogelijkheden in de openbare ruimte en waar nodig aanvullen van ontbrekende schakels. In het najaar 2008 zal het beleidskader Nieuwegein Beweegt uitgewerkt worden in een beleidsplan met bijbehorend uitvoeringsprogramma. Een van de doelstellingen zal zijn dat meer mensen gaan sporten en bewegen voor hun gezondheid.

Armoedebestrijding

In Nieuwegein kunnen minima gratis een U-pas aanvragen. Met deze kortingspas wil de gemeente de deelname bevorderen op sportief, recreatief en cultureel gebied. Sinds 1 juni 2008 kunnen kinderen tot en met 16 jaar zelfs gratis sporten bij de aangesloten sportverenigingen.

Verkeer en vervoer

Het college wil in het kader van het verbeteren van de luchtkwaliteit en geluidsbelasting het gebruik van alternatieve vervoerswijzen stimuleren zoals het openbaar vervoer en de fiets. Voor de fietser betekent dit dat de openbare ruimte zo wordt ingericht dat snel en comfortabel van punt A naar punt B gefietst kan worden. Het gaat dan om maatregelen zoals het aanleggen van fietspaden op ontbrekende schakels in de route, wachttijdverkorting bij verkeerslichten en het afscherming van fietspaden tegen teveel wind. Tevens dienen bij belangrijke openbaar vervoerhaltes fietsstallingsvoorzieningen in voldoende mate en kwaliteit aanwezig te zijn, teneinde mensen te bewegen ook (meer) van de combinatie fiets-openbaar vervoer gebruik te maken. Ook is de inzet van de gemeente (in regionaal verband) om de kwantiteit (frequentie) en kwaliteit (betrouwbaarheid, uitstraling van het materieel) van het openbaar vervoer (verder) te verhogen.

Ruimtelijke ordening

Bij het maken van bestemmingsplannen worden verschillende invalshoeken bij elkaar gebracht. Na een weging wordt dan het bestemmingsplan vastgesteld. Voor de invalshoek volksgezondheid is het van belang dat een afweging plaats vindt of bestemmingen voor maatschappelijke doeleinden worden opgenomen.

5.4   **Eenzaamheid en depressie**

Aanbod jongeren

	<i>Activiteiten</i>	<i>Toelichting</i>	<i>coördinatie/ uitvoering</i>
1	Coaching en cursussen via internet	www.gripopjedip.nl (preventie depressie jongeren)	Indigo
2	Cursussen informatiecentrum		Indigo

Aanbod volwassenen en ouderen

	<i>Activiteit</i>	<i>Toelichting</i>	<i>coördinatie/ uitvoering</i>
1	Persoonlijk gesprek	Maatschappelijk werk ondersteunt de cliënt bij het vinden van een oplossing voor stress, depressie en eenzaamheid (ook in de vorm van cursussen)	Vitras
2	Persoonlijk gesprek	Na verwijzing huisarts een afspraak met sociaal psychiatrisch verpleegkundige of psycholoog	Gezondheidscentra ism Indigo
3	Maatjescontact	Een maatjescontact voor mensen met een psychiatrische achtergrond	Vriendendienst / SWN
4	Buddy	Een buddy ter ondersteuning van mensen met hiv/aids en andere langdurige ziekten	Stade
5	Coaching en cursussen via internet	www.familievan.nl (steun mantelzorgers psychische problemen) www.kleurjeleven.nl (depressiepreventie)	Indigo
6	Cursussen	Omgaan met depressie van je naaste Omgaan met dementie van ja partner	Indigo
7	Cursussen voor Turken en Marokkanen	Omgaan met depressieve en angstklachten	Indigo

Aanbod ouderen

	<i>Activiteit</i>	<i>Toelichting</i>	<i>coördinatie/ uitvoering</i>
1	Activerend huisbezoek en vriendschaps bemiddeling	Activering van mensen die (tijdelijk) de regie over het eigen leven kwijt zijn. Gericht op zowel fysieke als geestelijke conditie en het opbouwen en versterken van het sociale netwerk.	SWN

2	Informatiepunt voor ouderen	Ouderen kunnen bij informatiepunt vragen stellen over voorzieningen op het gebied van wonen, zorg en welzijn	SWN
3	Informerend huisbezoek bij mensen in 4 ^e levensfase	Ouderen informeren over voorzieningen en mogelijkheden op het gebied van wonen, zorg en welzijn. Signaleren van problemen en waarnodig doorverwijzing of inschakeling van professionals	SWN
4	Preventieve ouderenzorg	Themabijeenkomsten gericht op ouderen/mensen met een beperking	Vitras
5	Sociale alarmering/ Telefooncirkel	De telefooncirkel geeft ouderen dagelijks contact met een leeftijdgenoot	Vitras
6	Sociale huisbezoeken		Rode Kruis
7	Huisbezoeken, culturele en sociale activiteiten voor ouderen		Unie van Vrijwilligers
8	Dagsoos voor ouderen	65-plussers kunnen op de dagsoos leeftijdsgenoten ontmoeten en activiteiten ontplooiën zoals een wandeling of spelletje	Vitras
9	Dagopvang	Dagopvang /activiteiten voor mensen met een functiebeperking	Vitras
10	Dagopvang	Dagopvang /activiteiten voor mensen met een functiebeperking	Zorgspectrum
11	Vervoer naar activiteiten	Vervoer naar dagverzorging en vervoer van rolstoelgebonden personen naar sociale evenementen	Zorgspectrum
12	Hulp en advies 55plus	Een persoonlijk gesprek voor hulp en advies, maar ook cursussen bijv in de put uit de put: het leren van vaardigheden en het veranderen om met depressieve gevoelens om te gaan	Vitras AMW
13	Activiteiten voor ouderen	Allerlei activiteiten voor ouderen, zoals bingo, bloemschikken in woonzorgcentra waar ook wijkbewoners aan mee kunnen doen	Woonzorgcentra Zorgspectrum
14	Cursussen verminderen depressie of angstgevoelens		Indigo
15	Cursussen zingeving		Indigo
16	Zorgbemiddeling		Zorgspectrum

Aanbod algemeen

	<i>Activiteit</i>	<i>Toelichting</i>	<i>coördinatie/ uitvoering</i>
1	Meldpunt zorg en overlast	Het aanmelden van personen over wie men zich zorgen maakt of die overlast veroorzaken. Personen worden actief benaderd en naar ondersteuning en zorg toegeleid	Regionale voorziening: GGD, Vitras ea

Verschillende beleidsterreinen

Armoedebestrijding

Bij armoede is vaak sprake van een meervoudige problematiek. Het gaat om inkomen, maatschappelijke participatie, opleidingsniveau, gezondheid, zelfredzaamheid, wonen en leefomgeving. Een maatregel vanuit het plan van aanpak armoedebestrijding zet in op deskundigheidsbevordering van medewerkers van de gemeente en maatschappelijk organisaties om maatwerk aan de cliënt te kunnen leveren. Medewerkers zijn in staat meervoudige problemen te signaleren en hierop gericht te ondersteunen en door te verwijzen.

Integratie

In 2008 ontwikkelt de gemeente de nota integratie. Hierin is een actieprogramma opgenomen gericht op het bevorderen van een evenredige participatie van inwoners uit alle etnische groepen in Nieuwegein. Centrale thema's zijn hierbij toerusting, toegankelijkheid en toenadering. De conceptnota geeft onder andere aan dat de gemeente een faciliterende rol op zich neemt ten aanzien van laagdrempelige ontmoeting in de wijk (doorbreken van isolement) en het stimuleren van ontmoeting tussen diverse culturen. Daarnaast wil de gemeente de toegankelijkheid van algemene voorzieningen voor allochtonen in beeld brengen.

Welzijn

In 2008 ontwikkelt de gemeente het beleidskader welzijn. Het beleidskader sociaal cultureel werk (2003-2006) geeft aan de gemeente het sociaal cultureel werk wil ondersteunen om maatschappelijke participatie, zelfredzaamheid en onderlinge verdraagzaamheid te bevorderen.

Wonen

Nieuwegein geeft in haar woonvisie (2005) aan dat zij met haar woningaanbod de komende jaren in wil spelen op de vergrijzing van de bevolking. Goede woningen voor ouderen liggen dichtbij voorzieningen en zijn goed bereikbaar met het openbaar vervoer. In de woonservicezones kunnen ouderen dichtbij een beroep doen op zorg- en dienstverlening op maat.

Bij de bouw van groepswoningen voor ouderen houden corporaties rekening met een ontmoetingsruimte.

In Nieuwegein worden vanaf 1991 alle woningen aanpasbaar gebouwd. Hierdoor kunnen gemakkelijk aanpassingen aangebracht worden. Bij het bouwen van aanpasbare woningen wordt het bouwbesluit gevolgd. In het bouwbesluit staat dat een woning geen blinde gevels aan de straatkant mag hebben. Dit draagt bij aan een uitnodigende omgeving.

5.5 Overmatig alcoholgebruik

Aanbod algemeen

	<i>Activiteit</i>	<i>Toelichting</i>	<i>coördinatie/ uitvoering</i>
1	Preventielessen	Het geven van preventielessen over de thema's alcohol, drugs, gokken en roken. Doelgroepen zijn jongeren van 11 tot 18 jaar. In Nieuwegein geeft de Stichting voorlichtingsactiviteiten op 5 basisscholen.	Stichting Voorkom

Aanbod algemeen

	<i>Activiteit</i>	<i>Toelichting</i>	<i>coördinatie/ uitvoering</i>
1	Zelfhulpgroep mensen met een alcoholistisch verleden		wergroep anonieme alcoholisten
2	Spreekuur middelengebruik en verslaving	Spreekuur in gezondheidscentrum Fokkesteeg voor informatie en behandeling genotmiddelen gebruik (zoals alcohol)	Gezondheidscentrum Fokkesteeg en Centrum Malie Baan
3	Hulp en advies	Hulp en advies voor mensen in provincie Utrecht die problemen hebben door gebruik van alcohol, drugs, medicijnen of door gokken.	Centrum Maliebaan

Verschillende beleidsterreinen

- er is geen (integraal) horecabeleid
- op basis van de drank- en horecawet kan de burgemeester een tijdelijke ontheffing verlenen voor het verstrekken van zwak- alcoholhoudende dranken tijdens een gelegenheid van bijzondere aard. De gemeente Nieuwegein heeft geen beleidsregels vastgesteld voor wat een bijzondere gelegenheid is (bijv. sportevenement, jeugdtoernooi) en welke voorschriften bij een dergelijke ontheffing gelden. Daarnaast zijn geen regels voor het kunnen weigeren van een dergelijke ontheffing. De VWA (voedsel en waren autoriteit) adviseert om deze regels wel vast te stellen.

bijlage 5

Aanpak van leefstijl speerpunten

De gemeente Nieuwegein wil haar speerpunten op een integrale manier aanpakken. Hieronder is aangegeven welke elementen hierbij een rol kunnen spelen.

Overgewicht

De aanpak van overgewicht bestaat uit verschillende onderdelen. Het gaat ten eerste om voorlichting en advies over gezonde voeding en bewegen. Voorbeelden zijn een themabijeenkomst over gezond eten, gezondheidstests met een persoonlijk leefstijl advies of het geven van een overzicht van de sport- en beweegmogelijkheden binnen de gemeente. Daarnaast is het hebben van een sport- en bewegingsaanbod gericht op verschillende groepen belangrijk. Dit is bijvoorbeeld sporten op school, een cursus voor kinderen met overgewicht en bewegen voor ouderen. Tenslotte is aandacht nodig voor de omgeving, zoals voldoende aantrekkelijke speelplaatsen voor kinderen en mooie veilige fietsroutes.

Eenzaamheid en depressie

De lokale aanpak uit depressiepreventie bestaat uit een aantal elementen. Voorlichting over depressie en de aanpak is essentieel. Een voorbeeld hiervan is een voorlichtingsfilm over ouder worden of een poster in een bushokje over wat te doen bij neerslachtigheid. Hulpverleners zoals huisartsen en vrijwilligers hebben een belangrijke rol bij het signaleren en adviseren over depressie. (Internet) cursussen over depressie, vriendschappen aangaan of rouwverwerking zijn gericht op het vergroten van de persoonlijke competentie van mensen om te gaan met hun klachten. Ook draagt bewegen en sporten bij aan het voorkomen van deze klachten. Tevens is de omgeving van invloed. Het gaat dan bijvoorbeeld om de aanwezigheid van ontmoetingsmogelijkheden in de wijk en de veiligheid op straat.

Bij de aanpak van eenzaamheid is ten eerste het signaleren van mensen die zich eenzaam voelen cruciaal. Vervolgens is het belangrijk om de vraag te verhelderen. De oorzaken van de eenzaamheid en de wensen en mogelijkheden van de oudere vormen het uitgangspunt voor de interventie. Vaak is het belangrijk om de persoonlijke competenties van mensen te versterken. Dit kan bijvoorbeeld middels deelname aan een gespreksgroep over assertiviteit of vriendschap, maar ook door het doen van vrijwilligerswerk.

Overmatig alcoholgebruik

Het terugdringen van overmatig alcoholgebruik gebeurt door aandacht te besteden aan verschillende aspecten. Door vroegsignalering van overmatig alcoholgebruik kunnen tijdig (preventieve) maatregelen genomen worden. Voorlichting aan scholieren en hun ouders geven inzicht in de risico's van overmatig alcoholgebruik. De horeca en detailhandel spelen een belangrijke rol door het opstellen en handhaven van regels om overmatig alcoholgebruik tegen te gaan. Het gaat dan bijvoorbeeld om het stoppen met schenken van alcohol aan dronken jongeren en geen alcoholverkoop aan jongeren onder de 16 jaar. Hierbij is het essentieel dat het personeel voldoende is toegerust om jongeren aan te spreken op hun gedrag. De politie heeft een functie bij het handhaven van regels. Dit doet zij bijvoorbeeld door het uitvoeren van blaastesten in het verkeer.

bijlage 6 **Voorzieningen Nieuwegein**

Deze tabel geeft een overzicht van de aanwezigheid van de verschillende voorzieningen in de wijken van Nieuwegein. Deze globale inventarisatie is gemaakt op basis van gegevens uit de gemeentegids. De tabel geeft geen informatie over de capaciteit van de voorzieningen. In de ene huisartsenpraktijk kunnen bijvoorbeeld 3 huisartsen fulltime werken, terwijl in de andere huisartspraktijk 1 huisarts fulltime werkt. Dit verschil in capaciteit wordt niet zichtbaar in onderstaande tabel.

	Bateau- Noord	Bateau- Zuid	Galecop	Stadsc./ Merwest.	Jutphaas/ Wijkersl.	Doorslag	Fokkest.	Hoogez./ Lekboulev.	Vreeswijk	Zuilenst/ Huis de Geer/ Blokhoeve	
Eerstelijnszorg											
Gezondheids centrum	1	-	-	1 (fokkesteeg /merwest.)	1	1	1 (fokkesteeg/ merwest.)	-	1	-	
Huisartsenpraktijk	1	1	1	-	1	-	1	2	-	-	
Huisarts	1	2	2	-	-	-	-	1	-	-	
Paramedisch centrum	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	
Fysiotherapie	3	3	3	1	3	2	2	1	1	1	
Diëtist	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	

Logopedie	1	-	-	-	2	1	-	-	1	-	
Podotherapie	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	
Tandartsenprakt.	1	3	1	1(incl. mondhyg.)	2	1	-	-	-	-	
Tandarts	1	-	-	-	1	-	1	1	-	1	
Mondhygiëniste	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	
Tandprotetische praktijk	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	
Orthodontie	-	-	-	2	-				-	-	
Apotheek	1	1	1	1	1	2	1	1	-	-	
Psychologenprakt.	-	-	1	1	2	-	-	1	2	-	
Psychotherapie	-	-	-	-	1	1	2	-	2	-	
Verloskundigen	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	
Maatschappelijk werk	Spreekuur in Fokkesteeg. Cursussen en groepswork in verschillende wijken.										
Thuiszorg	13 zorgaanbieders										
Consultatiebureau	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Schoolonderzoek											
Tweedelijnszorg											
Verzorgingshuizen	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	
Verpleeghuizen	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
Ziekenhuizen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
Hospice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Psychiatrisch Behandelcentrum	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	